

Rekord i deltagande när öronläkarna satsade på dataskrivning

Lyckad premiär för specialistexamen via Internet

Vad led sångerskan Janis Joplin av? Det var en av frågorna, med ljud och bild, i årets skrivning för öron-, näs- och halsläkares frivilliga specialistexamen.

Premiären för skrivning via Internet var lyckad och nu hoppas specialitetsföreningen att det nya mediet ska ge fler deltagare i framtiden.

– Det har varit lite trögt att få kollegerna att göra skrivningen. Två gånger har vi fått ställa in på grund av för få anmälda, berättar Karl Magnus Westrin, representant för styrgruppen för specialistexamen inom öronläkarföreningen, eller som den egentligen heter Svensk förening för otorhinolaryngologi, huvud- och halskirurgi.

Öron-, näs- halsjukdomar är en ganska liten specialitet, med knappt 600 läkare. Tidigare har skrivningen för specialistexamen, som funnits sedan 1990, ägt rum i Stockholm, dit läkare från alla orter måst ta sig.

– Vi förlade examinationen i samma vecka som läkarstämman, för att läkarna skulle slippa att åka till Stockholm enkom för att göra examen, berättar Karl Magnus Westrin.

Men det hjälpte inte, kanske för att många som åker till stämman själva har arbeten som de ska presentera där och att samtidigt förbereda sig för en examination blir lite i mesta laget.

En fråga fick strykas

I höstas fick medlemmarna i styrgruppen för specialitetsexamen idén att lägga hela skrivningen på Internet. Ordföranden professor Bengt Carlsöö, som arbetar på Huddinge sjukhus, hade tillgång till datorprogram som tillåter videofilm och ljud, viktiga ingredienser för att kunna genomföra skrivningen.

– Vi lyckades föra över alla frågor vi hade tänkt ha med utom en, berättar Karl Magnus Westrin.

– Frågan hur man opererar tumörer på läpparna kunde vi inte använda, eftersom den krävde att man ritar själv i svaret och det är inte möjligt i det datorprogram vi använde.

Själva skrivningen ägde rum en dag

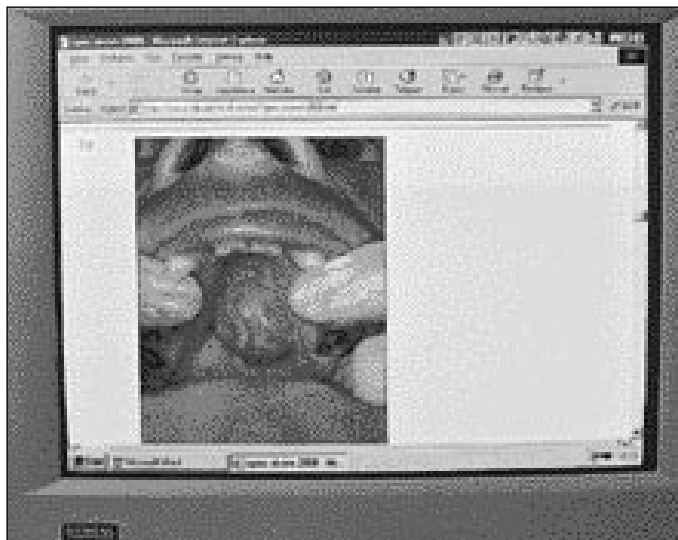

FOTO: JAN HÅKANSSON

Remiss från tandläkaren som har noterat en förändring i gommen. Finnålspunktion visar atypiska epitelceller, benigna spottkörtelceller och en hel del surt färgbart mesenkym. Diagnos och behandling? Svaret är pleomorft adenom, radikal exsiration och eventuell slemhinnellambå. Hämtat ur årets upplaga av ÖNH-läkarnas specialistexamen via Internet.

i slutet av mars i år. Varje läkare som skulle genomföra den måste ha tillgång till dator som klarar av ljud och rörliga bilder och hade i förväg fått särskilda lösenord för att kunna ta sig in i programmet. Skrivningen var tillgänglig på nätet bara under de fyra timmar som examinationen pågick.

– Vi var lite oroliga att det skulle bli problem med ljud- och bildkvaliteten med det fungerade bra, säger Karl Magnus Westrin.

God ljud- och bildkvalitet är särskilt viktigt när det gäller öron-, näs- och halsspecialiteten, menar han.

– Det som är speciellt för vår specialitet är väl att vi måste kunna se och känna igen saker i de mörka hålorna för att kunna ställa diagnos. Sedan är varken sjukdomarna eller medicinerna så särskilt märkvärdiga, säger han.

Elva läkare runt om i landet genomförde examinationen samtidigt, vilket var det högsta deltagarantalet för specialistexamen hittills. Fyra läkare satt i Stockholm, en i Örebro, en i Linköping, två i Skövde, en i Gällivare och två i Luleå.

– Det var skönt att slippa åka till Stockholm, när man har småbarn har det praktiska stor betydelse, berättar Elisabet Rye, en av specialistläkarna i Luleå, som arbetar på öron-, näs- och halskliniken på Sunderbyns sjukhus.

Hon och kollegan som också gjorde skrivningen fick sitta på klinikchefens och dennes sekreterares rum, med sekreteraren som »skrivvakt».

– Vi hade tur eftersom sekreteraren engagerade sig mycket i det tekniska och såg till att allt var förberett inför själva skrivningen. Man behöver en teknisk support, både i förväg och under själva skrivningen, tycker Elisabet Rye.

– Skrivningen var relevant, ganska klurig och kvaliteten på det tekniska var bra. Vi hade problem bara med en röntgenbild som vi tyckte kändes för liten, säger hon.

Plus i rekryteringssituation

Elisabet Rye, som var färdig specialist 1998, var tillsammans med kollegan de första som gjorde den frivilliga specialistexamen på sin klinik.

– Det var vi själva som tog initiativ till det här, men de övriga på kliniken tycker att det är bra och har stöttat oss, säger hon.

– Jag ville göra skrivningen dels för att testa mina kunskaper, dels för att det kan vara bra någon gång i framtiden att ha svart på vitt vad man kan i en eventuell rekryteringssituation.

Värdet av att över huvud taget ta en frivillig specialistexamen, vilket förekommer inom flera specialiteter, är omdebatterat. Satsa på att göra själva utbildning bra istället för att lägga krut på examinationen, kan en kritiker tycka. Men Karl Magnus Westrin och de andra i specialitetsföreningen tycker inte att det ena utesluter det andra.

– Examen kan fungera som en morot också, det ligger ju i klinikchefens in-

Högre lön för alla, utbildningsoptioner, bättre handledning för AT-läkare

25 miljoner extra varje år för Östergötlands distriktsläkare

Högre lön till alla distriktsläkare och dessutom en extra satsning på dem som arbetar i glesbygd. Extra ledighet för kompetensutveckling som bonus för dem som arbetat några år.

Det är några exempel på hur landstinget i Östergötland satsar för att behålla och rekrytera nya distriktsläkare.

– Det är mycket positivt att landstinget förstått att det behövs mer resurser till primärvården och att medlemmarna ser att det antligen händer något konkret, säger Ursula Kallstenius, ordförande i Östergötlands distriktsläkarförening.

Ungefär 25 miljoner kronor om året, från och med i år, räknar landstinget med att satsningen på läkarna kostar.

– Vi har ju länge pratat om att primärvården ska vara basen i vården och den har fått ta ett allt större ansvar. Allmänläkarna har en jobbig arbetssituation och det märks inte minst på att det är svårt att rekrytera nya doktorer, konstaterar Eiwor Englund (s), ordförande i primär- och tandvårdsnämnden i Östergötland.

– Eftersom vi har råd nu vill vi lyfta allmänläkarstatusen, säger hon.

Hälften till utbildning

Ungefär hälften av pengarna går till att främja utbildning av AT- och ST-läkare. I första hand gäller satsningen AT-läkarna.

Det allmänmedicinska centrum som finns i landstinget och som ansvarar för ST-utbildningen ska nu också ansvara för AT-läkarnas handledning och utbildning. Tre studierektorer för AT-läkare i primärvården har tillsatts och dessa har ansvaret för att handledningen

fungerar. De har bland annat mandat att välja ut vilka vårdcentraler som får ta emot AT-läkare. Tanken är att AT-läkare ska anställas bara där förutsättningarna att få en bra utbildning är god, inte för att täcka vakanser.

– En annan nyhet är att AT-läkarna ska få en distriktsläkare som huvudhandledare och mentor under hela AT-tiden. Den personen blir sedan handledare under primärvårdsplaceringen, berättar Göran Sommanson, distriktsläkare och chef för Allmänmedicinskt centrum.

Landstinget inrättar också särskilda adjungerade adjunktstjänster för distriktsläkare som är intresserade av undervisning och handledning på grundutbildningen för läkare vid Linköpings universitet. Tanken är att så tidigt som under studietiden lyfta fram det allmänmedicinska perspektivet och ge en grundlig introduktion till och kontakt med specialiteten.

Dessutom inrättas något som man kallar för utbildningsoptioner, det vill säga att läkarna genom att arbeta en viss tid skrapar ihop rätten att vara ledig för kompetensutveckling eller forskning, utöver den tid som ingår för alla läkare i tjänsten.

Ett förslag är att den som arbetat i fyra år ska ha rätt att vara sammanhängande ledig i två månader för att kunna ägna sig åt något de själva väljer.

– Det absolut viktigaste i vår satsning tycker jag är att vi försöker ge bättre handledning åt AT-läkarna och att alla läkare ska kunna få extra tid för utveckling. Lönen kommer i sista hand, tycker landstingsdirektören i Östergötland, Arne Johansson.

Icke desto mindre har landstinget beslutat att satsa 12,5 miljoner kronor just på att höja lönerna för distriktsläkarna. När det gäller ST-läkarna ska medianlön

höjas från nuvarande nivå så att den markant överstiger motsvarande nivå för ST-läkare inom övriga specialiteter.

Dessutom ska ST-läkare som arbetar i glesbygd – det vill säga områden utanför tätorterna Linköping, Norrköping och Motala – få extra tillägg.

Även färdiga specialister får högre lön. De senaste årens brist på distriktsläkare har lett till att nyanställda kunnat kräva en i förhållande till övriga relativt hög lön. Nu har landstinget beslutat att satsa även på dem som arbetat ett tag för att få till stånd en ökad lönedifferentiering och kunna ge även dem en bra löneutveckling.

– Vi på Allmänmedicinskt centrum har arbetat med rekrytering av ST-läkare sedan 1992 och det känns mycket bra att nu också kunna använda lönen som ett argument, säger Göran Sommanson.

– Jag är övertygad om att vi med den här satsningen kan flytta fram positionerna ordentligt för allmänmedicinen.

Östergötland framför Norge?

Nu väntar en annonskampanj som ska försöka locka såväl ST-läkare som specialister i allmänmedicin till Östergötland. Göran Sommanson hoppas bland annat kunna nå och locka tillbaka läkare som flyttat till Norge.

Det finns 220 allmänläkare i Östergötland och därmed har varje läkare i genomsnitt ansvar för ungefär 2 000 patienter. Idag finns ytterligare 20 tjänster som är vakanta. Målet är att landstinget ska ha så många som kanske 300 allmänläkare om några år.

– Men vi vill inte tala om ett visst antal patienter per doktor, det måste kunna vara olika beroende på i vilket slags område man arbetar, säger landstingsdirektör Arne Johansson, som tror att målet tar minst fem år att uppnå.

Anna Filipsson

trasse att man kan klara skrivningen, menar han.

Specialitetsföreningen arbetar för att klinikcheferna ska höja lönerna för den läkare som tar den frivilliga examen.

– Det har fungerat på vissa håll i landet och det finns även exempel på läkare som fått betald ledighet för studier inför examen, berättar Karl Magnus Westrin.

Skrivningen för specialistexamen i öron, näs- och halssjukdomar på Internet innehöll i år 27 frågor, varav flera innehöll såväl ljud som rörlig bild.

Ett exempel var ljud och bild från sångerskorna Janis Joplin och Bonnie Tyler. Examinanden skulle beskriva rösterna och vilka laryngologiska förändringar som var orsak till att de lät

som de gjorde. Mycket stora skrikknutor respektive Reinke ödem var rätt svar.

Ett annat exempel var en videofilm som visade hur svalget rör sig sett genom ett endoskop hos en patient. Frågan handlade om vilken diagnos man kunde ställa och svaret var submukös gompalt.

Anna Filipsson